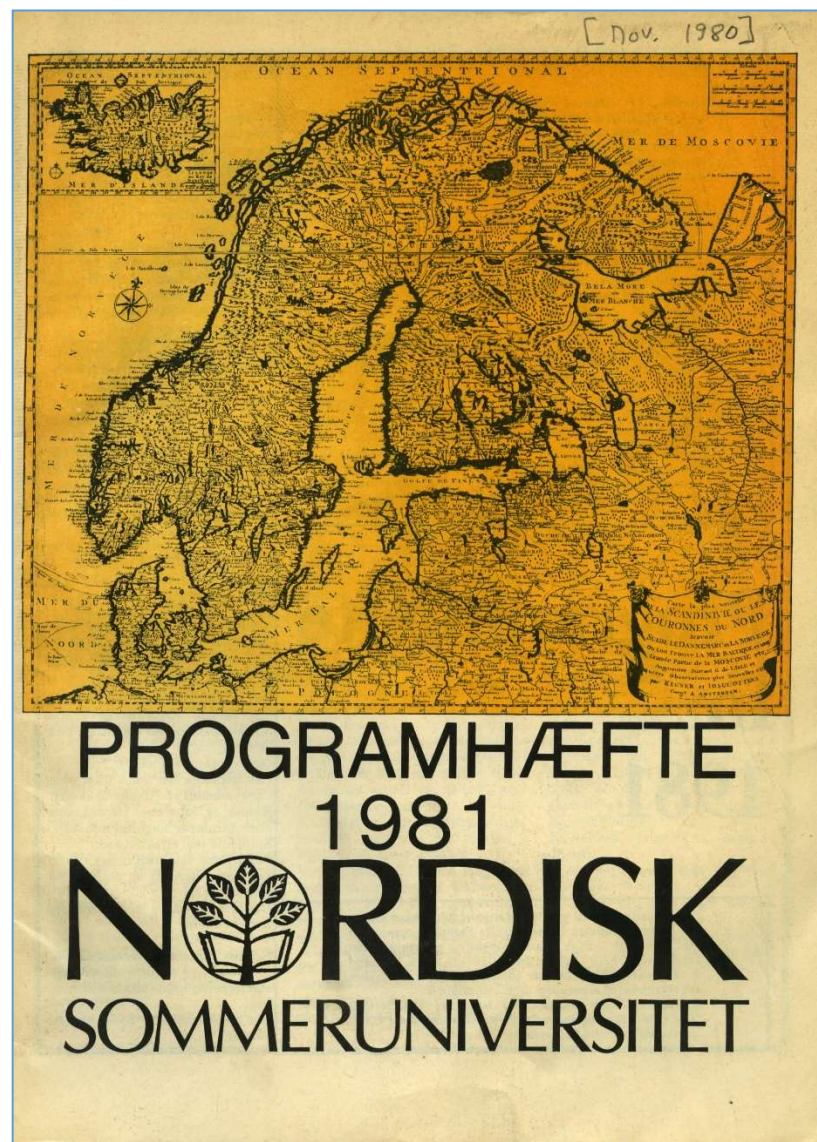

Faksimil

Donald Broady & Trine Deichmann-Sørensen,
”Kreds 11: Socialisationsforskning og institutionsanalyser (præliminær manchet)”,
pp. 28–29 i *Programhæfte 1981*, Nordisk Sommeruniversitet, Aalborg 1980

Publ. i november 1980

Socialisationsforskning og institutionsanalyser

Studiekretsens område är socialisation, eller med andra ord: subjektivitetens samhälleliggörande.

Individens socialisation innebär inte "prägling" eller "internalisering" rätt och slätt. Socialisationen kan enbart gripas i sitt sammanhang med de samhälleliga institutioner, apparater, praxisfält och kunskapsystem där socialisationen sker och förstås, och där föreställningarna om normalitet och vällyckad socialisation - Den Mogne Mannen, Den Goda Modern - etableras och vidmakthålles.

Därför är den traditionella empiriska socialisationsforskningen alltför snäv i sin iver att registrera skillnader vad gäller klass, skikt och kön. Den förfaller till faktoranalys, varigenom den också verkar konserverande - den återför skillnader mellan individer till enhetliga, statiska "faktorer" (socioekonomisk bakgrund, kön), vilka i sin tur förblir oförklarade och upphöjes till yttersta orsak.

Till socialisationsområdet är, utöver den empiriske forskningen, knutna en rad teorier om individ/samhälle. Själva spaltningen - individen å ena sidan, samhället å den andra - som är utgångspunkt för dessa teorier, medför samtidigt derastillkortakommanden. Somliga tenderar åt sociologism. Andra tar de psykiska strukturerna hos individen för givna. Åter andra teorier hamnar i utvändigt hopfogning av samhällsteori med subjektivitetsteori (socialpsykologi, freudo-marxism).

När kretsen ska befatta sig kritiskt med socialisation, måste detta ske på två nivåer samtidigt:

För det första kunskapshistoriskt studium av föreställningar om normalitet och vällyckad socialisation. Hur uppkom och hur vidmakthålles föreställningarna om Den Goda Modern, Det Gulliga Barnet, Tonåringen, Den Mjuka Mannen? Och kunskapshistoria innefattar vetenskapskritik. Hur förstår Vetenskapen (t.ex. de nämnda forskningsstrategierna och teorierna) socialisationen, och hur bidrar Vetenskapen till att vid olika tidpunkter föreskriva vad uppfostran, barnsligt, manligt, kvinnligt är?

För det andra studium av den "faktiska" socialisation som frambringar barn, män, kvinnor, lönarbetare, samhällsmedborgare, samt studium av de institutionella sammanhang vari denna socialisation sker: familj, medier, skolor, arbetsplatser osv., liksom varjehanda samvarorformer i och genom vilka individen lever sitt liv.

Dessa bägge nivåer måste alltså studeras i ett, och den förra nivån kan erbjuda en "inträdesbiljett" (K. Aa. Nielsen) till kunskap om den senare. Ty ett kritiskt intresse för socialisation kan ta utgångspunkt i den samhälleliga formuleringen av socialisationens problem, sådan denna formulering sker i Vetenskapens språk, i empirisk socialisationsforskning och datainsamling samt i socialisatorernas (socialarbetarnas, pedagogernas och andras) receptutveckling och registrering av socialisationsproblem.

- Allt detta kan betraktas som led i statlig socialpolitik i vidaste mening (eller kanske hellre: socialisationspolitik). Att kretsen ska syssla med kunskaps- och vetenskapskritik bör

ge tillfälle till självreflexion-för de kretsdeltagare som själva ägnar sig åt socialisationspolitik, teoretiskt (som forskare) eller praktiskt (som socialisatorer inom statsapparaterna, som föräldrar).

För det samtida studiet av dessa bägge nivåer, dvs. studiet av socialisationens och institutionernas beroende av de samhälleligt producerade "sanningarna", är förstås Michel Foucaults makt- och institutionsanalyser en källa till inspiration. Men inspiration kan hämtas från fler håll: Exempelvis de ekonomikritiskt orienterade undersökningar av lönarbetets reproduktionsvillkor som bedrivs t.ex. vid institut som SOFI i Göttingen, ISF i München och, på närmare håll och mindre teknologiskt, Sociologiskt institut i Köpenhamn. (Det kan finnas skäl att behålla kontakten med de traditioner för kritik av den politiska ekonomin som odlats inom NSU, bl.a. för att hålla fast vid att socialisationsforskare planerare och socialisatorer har specifika positioner inom den samhälleliga arbetsdelningen och specifika relationer till stat och kapital - deras verksamhet låter sig inte kritiseras som fritt svävande "diskurser"). Bland andra traditioner som kan fungera inspirerande är, för att nämna några som ännu knappast diskuterats inom NSU, Bourdieu-gruppens antropologiskt orienterade studier av olika sociala fält och av "habitus" och det "praktiska behärskande" som människor utvecklar inom dessa fält, och vidare den s.k. kritiska psykologin (Klaus Holzkamp & Co i Berlin). Kretsens arbete kommer att kännetecknas av en påbjuden pluralism!

Gemensamma utgångspunkter krävs dock, och *könsproduktion* kommer att vara ett gemensamt intresseområde för kretsen. Könsproduktion ska då inte uppfattas som enbart eller i första hand som forskningsobjekt i den traditionella socialisationsforskningens mening (t.ex. könsrolleforskning, jämsfällighetsforskning). Könsproduktion är också det historiskt specifika frambringandet av "sanningar" om könet, av normalitets- och avvikarbegrepp för det manliga och det kvinnliga, och detta sker inte minst i Vetenskapens

språk. Kretsens kritik av könsproduktionen måste också vara kunskaps- och vetenskapskritik.

Att kvinna och man är samhälleligt producerade är ett sakförhållande som socialisationsforskningen ofta sopar under mattan, i det att klass- och skikt-specifika analyser föregives gälla lika för båda könen. Könskategorierna appliceras som en extra "faktor" och blir statisk i stället för historisk. Vetenskapen själv utger sig som bekant för att vara könlös - vilket den på sätt och vis också är, nämligen såtillvida att "kön" blir något externt i förhållande till teorin, "kön" blir noga taget kvinnan, som studieobjekt, som exotiskt djur. Medan den objektiva Vetenskapen - objektiviteten är alltid manlig, som Simmel sa - låter mannen bli Människan kort och gott - mannen som blir det hela blir osynlig. Det är en av Vetenskaplighetens paradoxer som kretsen ska ägna sitt intresse.

När traditionell socialisationsteori intenderar att gälla bägge könen, exkluderas åtminstone det ena: För Vetenskapens språk, uppbyggt på korrelat och oppositioner, blir det kvinnliga en restkategori, den negativitet som den "manliga" teorin kan spegla sig i. Vidare: samtidigt med att teorin påstår sig företräda bägge könen - eller vara könlös - bidrar den till att reproducera alldeles bestämda könsföreställningar, om manligt och kvinnligt, samt histo-

riska, könsspecifika socialisationsformer. Teorins uttalanden är inte blotta reflexer av en "faktisk" socialisation, utan därtill verksamma i frambringandet av samma socialisation.

Könens genealogi, frambringandet av man och kvinna och det samtidigt frambringandet av begreppen för man och kvinna, ska bli en tyngdpunkt i kretsens kritiska verksamhet: Vad slags kunskap existerar om könen, hur och när produceras den? Vilken innebörd har att kunskapsmassan om kvinna är mastodontisk medan mannen som kön knappast existerat för Vetenskapen, hittills? Historiskt har kvinnan varit könet par excellence. - Så har det varit hittills, men kanske vi just nu bevittnar en kris i könsproduktionen? Nya kunskapsintressen i kvinnan (typ jämställdhetsforskning och den affirmative kvinnorörelsen) indikerar en bekräftelse av kvinnan som medborgare och samhällsvarelse, alltså en förskjutning bort från projicerad och idealiserad natur-likhet. Samtidigt skänkes ökande uppmärksamhet åt mannen som könsvarelse, inte bara i kretsar med sinne för socialisationskritik (t.ex. vänsterns mansgrupper) utan även i helt andra kretsar: kapitalets tidskrifter är fyllda av artiklar om "nya chefsrollen" o. likn. En reell förvirring och olust inför könsproduktionen tycks existera.

Som tyngdpunkt (men inte uteslu-

tande andra områden) ska kretsen alltså studera könsproduktionens skiftande former samt de institutioner, praxisfält och språk där den sker - könen är samhälleligt producerade, de är inte bara attribut till individerna, och det manliga och det kvinnliga behöver inte heller med nödvändighet vara bundet till biologiskt kön. Kretsens intresse för institutionernas tvång och maktförhållanden är tillika ett intresse för frigörelsemöjligheter, motstånd. Kan nya förhållanden (jfr. t.ex. diskussionen kring den s.k. nya socialisationstypen) föda nya frigörelsemöjligheter? "Det kvinnliga" motstånd mot "manligheten"? "Mångfaldens" motstånd mot entydigheten och Vetenskaplighetens subsumerande begrepp, periferins motstånd mot centrum, "alternativrörelsernas" motstånd mot destruktivkrafterna? Eller ska vi tänka frigörelse helt annorlunda, och sluta ställa upp ständigt nya former av samma gamla dikotomier?

Preliminære nordiske koordinatörer:

Donald Broady,
Högskolan för lärarutbildning,
Institutionen för pedagogik,
Box 34103,
S - 100 26 Stockholm.
Tel. 08/22 16 80 (285).

Trine Deichmann-Sørensen,
Neuberggate 24 A,
N - Oslo 3.
Tel. 02/69 19 97.

KREDSLEDERE:

- BERGEN:** Raket Nordseth, Wolffsgt. 2, N-5000 Bergen. Tel. 05/31 24 02.
- HELSINGFORS:** Pasi Falk (präliminär), Mechelingatan 15 B 39, SF-00100 Helsingfors 10. Tel. 90/49 96 57.
- KØBENHAVN:** Anne Marie Söderberg, Østbanegade 7, 1.th., DK-2100 København Ø. Tel. 01/38 02 33.
- LUND:** Anders Ramsay, Käulingev. 34, S-222 40 Lund. Tel. 046/15 09 59.
- OSLO:** Sissel Mæland, Eckerbergsgt. 29, N-Oslo 2. Tel. 02/55 05 64.
- STOCKHOLM:** Donald Broady, Sturev. 1, S-181 33 Lidingö. Tel. 08/76 77 127.
- TAMMERFORS:** Leena Alanen, Tammerfors Universitet, SF-Tammerfors. Tel. 931/15 69 79.
- TROMSØ:** Finn Johannessen, Filosofiseksjonen - ISV, Univ. i Tromsø, N-9000 Tromsø.
- TRONDHEIM:** Torill Melhus, Oslovn. 10, N-7000 Trondheim.
- UMEÅ:** Göran Dahl, Mariehemsv. 25 L, S-902 36 Umeå. Tel. 090/13 85 73.
- UPPSALA:** Carina Fast, Bredmansgatan 7A, S-754 24 Uppsala. Tel. 018/10 28 33.
- ÅBO:** Tor-Erik Söderholm, Universitetsg. 24 A 21, SF-20100 Åbo 10.
- AALBORG:** Mogens Pahuus, Heibergsvej 7, DK-9000 Aalborg. Tel. 08/13 78 91.
- ÅRHUS:** Jørgen Pallesen, Lykkegårdsvej 364, DK-8472 Sporup. Tel. 06/96 80 43.